

SAŽETAK PUBLIKACIJE

KOMPARATIVNA ANALIZA ODNOSA SA KINOM: VIŠEGRADSKA GRUPA (V4)+ I JEDAN POJAS JEDAN PUT

Beogradski fond za političku izuzetnost (BFPE)

U saradnji sa:

Praški insitut za bezbednosne studije (PSSI)

Institut za azijske studije (IAS)

HAS Centar za ekonomske i regionalne studije, Institut za svetsku ekonomiju

Centar za medunarodne odnose (CIR)

Podržao:

Medunarodni Višegrad fond

U SARADNJI SA:

CEIAS
Central European Institute
of Asian Studies

CENTRE
FOR INTERNATIONAL
RELATIONS

Beogradski fond za političku izuzetnost
Belgrade Fund for Political Excellence

PODRŽAO:

SLOVAČKA

Kineske aktivnosti u Slovačkoj: Nema značajnih promena u najavi

POLITIČKA SARADNJA:

Što se tiče Kine, slovačka politika se uglavnom zasniva na angažovanju preko međunarodnih institucija (bilo da se radi o međunarodnim organizacijama ili ad hoc formatima). Slovačka podržava Pojas i put inicijativu (Belt and Road Initiative – BRI) i multilateralnu platformu 17 + 1. Štaviše, Slovačka je potpisala Memorandum BRI 2015. godine kao jedan od ranih potpisnika. Pre svega, slovačka politika je usredsređena na ekonomsku saradnju sa Kinom - privlačenje investicija koje bi predstavljale dodatnu vrednost, podržavanje slovačkog biznisa u pristupu kineskom tržištu, promovisanje turizma u Slovačkoj, razvoj dosad zanemarenih političkih odnosa.

Iako je slovačka vlada usvojila poseban document kojim bi definisala odnos sa Kinom, njegovu implementaciju ometa nedostatak razumevanja među ključnim ministarstvima. Uprkos svemu tome, Slovačka nije postigla nikakve značajne rezultate u svojim odnosima sa Kinom u proteklim godinama.

SLOVAČKO - KINESKI TRGOVINSKI ODNOSI

Kinesko-slovački trgovinski odnosi pate od rastuće trgovinskog neravnoteže. Slovačka se pridružila platformi 17 + 1, verujući da će doći do povećanja slovačkog izvoza u Kinu. Međutim, pošto se pridružio 17 + 1, slovački izvoz je opao za oko 50%, uglavnom zbog smanjenja izvoza automobila iz Slovačke. Iako su brojni pokušaji da se pokrene izvoz iz drugih sektora slovačke privrede, mali proizvodni kontigent i birokratske prepreke sa kineske strane učinile su ove pokušaje uglavnom neuspešnim.

KINESKE INVESTICIJE U SLOVAČKOJ:

Kineske investicione aktivnosti u Slovačkoj su do sada bile prilično marginalne. Od 2016. godine, ukupna zaliha kineskih stranih

direktnih investicija (SDI) iznosila je samo 37,4 miliona američkih dolara (USD). Ovo je najniži iznos stranih direktnih investicija iz bilo koje od najvećih istočnoazijskih ekonomija Tajvan (86,2 miliona USD), Japan (64,6 miliona USD) i Južna Koreja (3,3 milijarde USD), koje su od 2016. godine uložile više od Kine u Slovačkoj.

U prošlosti je bilo pokušaja nekoliko kineskih investicija, ali se skoro nijedna nije ostvarila. Najzapaženije su bile kupovine fabrike US Steel u blizini Košica od strane kineskog Hesteela (državnog preduzeća iz kineske provincije Hebei) ili kupovine TV Markize od česko-slovačke investicione grupe Penta i kineske CEFC korporacije.

SKRINING MEHANIZAM STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA

Trenutno, Slovačka nema nikakav zakonski propis koji bi omogućio mehanizam za proveru ulaganja. Međutim, usvajanjem zakonskog okvira EU o proceni investicija, Slovačka Republika će morati da implementira barem obaveznu platformu za razmenu informacija među državama članicama o različitim investicijama koje dolaze izvan EU. S obzirom na to da Slovačka vodi politiku privlačenja stranih investicija, ostaje da se vidi da li će i u kom obliku biti usvojen sveobuhvatni mehanizam praćenja investicija.

BUDUĆNOST SARADNJE

Od svih članica V4, Slovačka ima najmanje razvijene odnose sa Kinom. Malo je verovatno da će se priroda sino-slovačkih odnosa promeniti u doglednoj budućnosti. S jedne strane, slovačka ekonomija je duboko oslonjena na tržište EU. S druge strane, Slovačka je na marginama kineskih interesa. Za Kinu, Slovačka je previše udaljena da bi predstavljala značajnu pretnju i ima premalo tržište da bude atraktivno za mnoge kineske kompanije. Kako se većina slovačke trgovine sa Kinom obavlja indirektno (npr. kao ponovni izvoz proizvoda preko Nemačke), Slovačka bi trebala biti aktivnija u debatama EU o zajedničkoj politici EU prema Kini.

POLJSKA

STRATEŠKO I EKONOMSKO OKRUŽENJE:

Situacija sa Poljskom je takva da je od početka 16 +1 formata saradnje između Kine i država centralne i istočne Evrope u 2012, ona bila jedna od njenih najaktivnijih aktera. Inicijativa, međutim, nije donela dovoljno konkretnih rezultata i nije se dovela do razvoja bliskih međusobnih odnosa između Poljske i Kine. Stoga, razvoj bilateralnih odnosa, a ne 16 + 1 (sada 17 + 1) ostaje prioritet.

POLJSKO - KINESKI TRGOVINSKI ODNOSI

Struktura kinesko-poljske trgovine nikada nije bila povoljna za Poljsku, pošto najveći deo izvoza predstavljaju sirovi proizvodi poput rude bakra. Nedostatak ekspertize na poljskoj strani i birokratske prepreke na kineskoj strani su oduvek predstavljale ozbiljnu prepreku dinamičnijem izvozu iz Poljske. **To je takođe doprinelo velikoj trgovinskoj neravnoteži između dve zemlje koja je smanjila poljski entuzijazam i početne nade povezane sa inicijativom Pojas i put.**

KINESKE INVESTICIJE U POLJSKOJ:

Struktura velikih investicija (i kupovine preduzeća) u Poljskoj se ne razlikuje mnogo od opšteg trenda kineskih poslovnih interesa u Evropi. To se odnosi kako na naglo rastuću IT industriju druge po veličini svetske ekonomije, tako i na potrebu da Peking izvozi višak proizvodnje svoje industrije u inostranstvo. S druge strane, primetan je porast interesovanja za zelene tehnologije, kao i za ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije. Međutim, Poljska i dalje zaostaje za Zapadnom Evropom u tom pogledu.

SKRINING MEHANIZAM STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA

Poljski Zakon od 24. jula 2015. godine „O kontroli određenih investicija“ ima za cilj pregled investicija u sektore od strateškog značaja za ekonomiju, posebno energetsku i odbrambenu industriju. Zakonodavci su ovlastili poljsku vladu

da propisom odredi spisak objekata koji su pod zaštitom. Takva lista može - ali ne mora - biti izdata svake godine.

NEDOSTATAK STRATEGIJE:

Sa poljske strane, ne postoji jedinstvena vizija o tome kako oblikovati odnose Poljske sa Kinom kako bi se ojačala pozicija zemlje prema Peking. Umesto toga, postoje kontradiktorni signali koji su poslani drugoj najvećoj svetskoj ekonomiji. Varšava nije razvila sveobuhvatnu, dugoročnu strategiju.

Čini se da je za Peking Varšava samo mali element veće ekonomske i geostrateške zagonetke u Evroaziji, a privlačnost Poljske za Kinu zavisi od trenutne geopolitičke situacije same Kine i njenih odnosa sa Zapadom. Postoji i sumnja da su kinesko-poljske veze postale zavisne od kinesko-američkih odnosa i tekućeg trgovinskog rata između dve najveće svetske ekonomije.

SRBIJA

SRPSKO – KINESKI TRGOVINSKI ODNOSI

Odnosi između Kine i Srbije se intenziviraju tokom proteklih 10 godina na osnovu brojnih finansijskih sporazuma, kineskih direktnih investicija, političke podrške i saradnje i razvoja kulturnih odnosa.

Finansijski sporazumi između kineskih banaka i kompanija i vlade Srbije uglavnom su korišćeni za finansiranje infrastrukturnih projekata i projekata u energetskom sektoru.

KINESKE INVESTICIJE U SRBIJI:

Pored kredita, kineske kompanije su kupile velike srpske kompanije i uložile više od 2 milijarde dolara u greenfield projekte.

SKRINING MEHANIZAM STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA

Srbija ne poseduje nikakve mehanizme kontrole ili skrininga koji bi se mogli koristiti za procenu da li bilo koji od sporazuma ili investicija može biti potencijalno štetan za srpsku nacionalnu bezbednost i državni poredak.

BUDUĆNOST ODNOSA

Kina se smatra važnim i korisnim partnerom u oblasti međunarodnih odnosa, ali i unutrašnjeg ekonomskog razvoja. Fraza koja se najčešće koristi za opisivanje odnosa između dve zemlje je 'čelično prijateljstvo'.

MAĐARSKA

MAĐARSKO – KINESKI TRGOVINSKI ODNOSI

Iako su trgovinski odnosi u porastu, EU ima dominantnu ulogu: izvoz Mađarske u Kinu predstavlja manje od 5 posto ukupnog uvoza, dok samo oko 6 posto uvoza dolazi iz Kine.

Najveći deo spoljnotrgovinske razmene između Mađarske i Kine praćen je određenim proizvodima i određenim (multinacionalnim) kompanijama, gde jedna odluka globalne kompanije (u vezi sa preseljenjem ili promenom unutrašnjih isporuka među podružnicama) može imati veći uticaj na stvarne obime trgovine od bilo koje strategije mađarske vlade

INVESTICIJE I INFRASTRUKTURA

Iako kineske multinacionalne kompanije predstavljaju relativno mali udeo u ukupnoj strukturi SDI u Mađarskoj (2,4%), Mađarska ima više kineskih investicionih zaliha nego druge zemlje centralne i istočne Evrope.

Glavni kineski investitori koji ciljaju zemlju prvenstveno su zainteresovani za telekomunikacije, elektroniku, hemijsku industriju, transport.

U protekloj deceniji, kineske kompanije su pokazale interes za nekoliko investicija vezanih za infrastrukturu u Mađarskoj u poslednjih nekoliko godina, ali do sada nijedna od njih nije

realizovana. Projekat modernizacije železničke pruge Beograd-Budimpešta planiran je u okviru kineske inicijative Pojas i put, ali odložen je od strane Evropske komisije zbog pitanja transparentnosti i upitnog odnosa cene i kvaliteta. Uprkos ovim zabrinutostima, mađarska vlada insistira na implementaciji projekta.

SKRINING MEHANIZAM STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA

Mađarska vlada je već usvojila zakon u parlamentu o uspostavljanju nacionalne procedure za procenu investicija, koja je stupila na snagu 1. januara 2019. godine, ali ona svakako nije namenjena da obeshrabri kineske kompanije da ulažu u zemlju.

ČEŠKA

POLITIKA I STRATEŠKO OKRUŽENJE:

Spoljnopolitički koncept Češke Republike iz 2015. potvrđuje da ekonomska saradnja sa Kinom igra kao važnu ulogu u formiranju i jačanju bilateralnih odnosa.

Na političkom nivou, do 2013. godine, Češka je među zemljama članicama EU bila jedna od najkritičnijih prema Kini. Promenom vlasti i sa novim rukovodstvom ključni prioritet je postao unapređenje bilateralnih odnosa

Nakon parlamentarnih izbora 2017. godine, pristup premijer Andrej Babiš zauzima priličnu opreznu poziciju kada se radi o odnosima sa Kinom uz želju da razvije odnose sa kineskim firmama na pragmatičnijoj osnovi.

ČEŠKO – KINESKI TRGOVINSKI ODNOSI:

Češka Republika uvozi približno 10 puta više od Kine nego što izvozi. Ovo saznanje, u stvari, odražava dugoročni trend u međusobnim trgovinskim odnosima, koji karakteriše hronična, velika neravnoteža.

KINESKE INVESTICIJE U ČEŠKOJ:

Kineske investicije u Češkoj su značajno porasle u poslednjih pet godina, ali u poređenju sa drugim azijskim trgovinskim partnerima kao što su Južna Koreja ili Tajvan, uloga Kine u češkoj ekonomiji ostaje marginalna. Značajan udeo ostvarenih investicija je bio u vidu spajanja i preuzimanja umesto greenfield projekata. Ulaskom novog značajnog investitora CITIC Grupe početkom 2018. godine verovatno se teži održavanju strateškog prisustva, zajedno sa radom na dostizanju visokog nivoa političkih odnosa

SKRINING MEHANIZAM STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA

Kao odgovor na okvir EU za skrining stranih direktnih investicija, koji priznaje da je potrebna veća kontrola nad investicijama od strane stranih kompanija koje ciljaju na strateška sredstva EU, u junu 2018. Savet za nacionalnu sigurnost je stvorio radnu grupu, čiji je zadatak da proceni moguće scenarije češkog pristupa stranim direktnim investicijama sa većim naglaskom na bezbednosne probleme. Na osnovu ovih napora, Ministarstvo industrije i trgovine počelo je da priprema zakonodavni okvir, koji će poslužiti kao osnova za stvaranje češkog mehanizma za skrining investicija.